

Avdelningen för epidemiologi, sjukdomsövervakning och riskvärdering

Snabb värdering av sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med mul- och klövsjuka till följd av utbrott i Tyskland

BAKGRUND

Den 10 januari nåddes SVA av nyheten om ett utbrott av mul- och klövsjuka (MK) i en mindre besättning med vattenbufflar i Tyskland. Tre av 14 djur i den berörda besättningen har dött, ett av de döda och de 11 överlevande djuren har testats positiva för mul-och klövsjukaantikroppar och -virus, serotyp O. Vattenbufflarna hölls utomhus i ett naturreservat beläget utanför Belin i förbundsstaten Brandenburg. Smittspårning pågår. Alla djur i besättningen är födda i Tyskland och inga direkta eller indirekta kontakter med länder där MK finns har identifierats. Alla lagstiftade kontrollåtgärder inklusive avlivning av besättningen, sanering av platsen, införande av restriktionszoner med klinisk undersökning, och provtagning av alla mottagliga djur inom 3 kilometers radie från besättningen och klinisk undersökning av alla mottagliga djur inom 10 kilometers radie från besättningen, smittspårning och förbud för alla förflyttningar av mottagliga djurarter i delstaterna Brandenburg och Berlin är införda. Tre besättningar låg inom en kilometers radie från besättningen. I dessa har alla djur avlivats samt undersökts kliniskt och provtagits med negativt resultat. En getbesättning belägen 20 kilometer från den drabbade besättningen som köpt hö och besökt besättningen under smittperioden har identifierats och djuren har avlivats. Klinisk undersökning och provtagning har skett och analys pågår.

SANNOLIKHET FÖR INTRODUKTION AV SMITTA

MK är mycket smittsamt och kan drabba alla klövbärande djur. Dessa kan smittas via både direkt och indirekt smittspridning (via kontaminerade ytor, personer, foder, transporter osv). Sjuka djur utsöndrar virus i alla sekret och exkret samt med utandningsluften. Virusutsöndring kan förekomma innan symptomdebut. Virus kan förbli aktivt under lång tid (veckor-månader) på material under gynnsamma förhållanden (låg temperatur och skyddat av organiskt material), liksom i frysta köttprodukter och slaktkroppar. I färskt, rent, kött avdödas virus relativt snabbt (dagar) medan det har längre överlevnad i benmärg och lymfknutor.

Med ledning av antikropps- och virusprovtagning kan man fastställa att smittan har funnits i den aktuella besättningen allra minst sedan senare delen av december. Det är inte fastställt hur smittan nått besättningen, eller om detta är den enda eller den först smittade besättningen i Tyskland. Generellt ger MK allvarliga kliniska symtom och det är därför låg risk att det passerar obemärkt.

Under tidsperioden 2024-10-10 till 2025-01-10 har Sverige inte importerat några levande djur från Tyskland. 3562 doser nötsperma har importerats, dessa kommer från andra delstater än Brandenburg. Den senaste importen skedde i december. Liksom för de flesta virus kan MK-virus utsöndras i sperma när handjur är viremiska. Det kan uteslutas att sjukdomen skulle passera obemärkt/med ett subkliniskt förlopp i en naiv, europeisk besättning med nötkreatur. Detta betyder att även om viruset nått en tjurstation och tjurar lämnat sperma innan de uppvisat symtom, och denna skickats till Sverige i december så kan man vara säker på att smittan skulle ha upptäckts i tjurbesättningen nu.

Stora mängder köttprodukter importeras kontinuerligt till Sverige från Tyskland. Införsel av animaliska biprodukter förekommer också men endast sådana produkter som bedöms som riskmaterial (kat 1 och 2) behöver registreras vid handel inom EU varför omfattningen av annan införsel inte kan bedömas. Eftersom denna typ av animaliska biprodukter och livsmedel ska komma från friska djur bedöms det inte troligt att eventuellt införda sådana produkter utgör en smittrisk baserat på resonemanget ovan med den tydliga kliniska bilden för MK

Under de senaste tre månaderna har en klinisk misstanke om MK på nötkreatur uppstått i Sverige, denna har utretts och befunnits negativ. Detta var en besättning där blåtunga serotyp 3 misstänktes men kunde uteslutas. Prover från andra får- och nötkreatursbesättningar som misstänkts smittade med blåtunga serotyp 3 men som testats negativt har dock inte testats för MK rutinmässigt. Detta har däremot gjorts i Danmark. Inga av dessa har varit positiva för MK.

Tabell 1. Översikt över snabb riskvärdering för riskdelvägarna

Riskdelväg	Värdering av sannolikhet	Osäkerhet i värderingen
1. Levande djur och kläckägg (legal/illegal införsel) inkl. deras transportfordon/burar		
1.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg
1.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg
2. Sperma, ägg, embryon (legal/illegal) inkl. deras transportfordon/emballage		
2.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
2.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Medelhög
3. Indirekt smittspridning (fordon, personer, utrustning, foder och strö)		
3.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög till Hög
3.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög till Hög
3.3. till vilda djur	Mycket låg	Medelhög till Hög
3.4. till hägnade vilda djur	Mycket låg	Medelhög till Hög
4. Djurprodukter inkl. bl.a. kött och troféer, samt animaliskt matavfall (legal och illegal införsel)		
4.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Medelhög
4.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Mycket låg	Medelhög till Hög
4.3. till vilda djur	Mycket låg	Medelhög till Hög
4.4. till hägnade vilda djur	Mycket låg	Medelhög till Hög
5. Vektorer		
5.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
5.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
5.3. till vilda djur	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
5.4. till hägnade vilda djur	Riskvägen är inte relevant	inte bedömts
6. Vilda djur		
6.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
6.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
6.3. till vilda djur	Försumbar	Låg till Medelhög
6.4. till hägnade vilda djur	Försumbar	Låg till Medelhög

Sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med mul- och klövsjuka som följd av utbrottet i Tyskland bedöms vara störst via riskvägen/riskvägarna indirekt smittspridning. Sannolikheten för att detta ska inträffa bedöms vara mycket låg.

Osäkerheten i denna värdering är medelhög till hög. Nivån av osäkerhet är bedömd utifrån kvaliteten på de uppgifter som funnits tillgängliga för värderingen.

Statens veterinärmedicinska anstalt följer situationen i Tyskland och bedömer när det finns behov av en ny värdering av sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med mul- och klövsjuka.

Definitioner av de termer som används vid sannolikhetsvärderingen:

- Försumbar – så ovanligt att det saknar betydelse
- Mycket låg – mycket ovanligt, men kan inte uteslutas
- Låg – sällan, men förekommer
- Medelhög – förekommer ibland
- Hög – förekommer ofta
- Mycket hög – förekommer nästan alltid

Karta med en gul prick som markerar var den drabbade besättningen är belägen. Källa: WAHIS

